

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha, JUDr. Petra Průchy, JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **K. U. M.**, zastoupeného Mgr. Petrou Khollovou, pracovnicí Organizace pro pomoc uprchlíkům, se sídlem Kovářská 4, Praha 9, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 10. 2007, č. j. OAM-517/LE-05-P13-2005, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 9. 7. 2009, č. j. 4 Az 47/2007 – 68,

takto:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 7. 2009, č. j. 4 Az 47/2007 - 68, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce se žalobou domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 10. 2007, č. j. OAM-517/LE-05-P13-2005, jímž bylo o jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany rozhodnuto tak, že se podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu) neuděluje.

Městský soud v Praze při posouzení věci vyšel z těchto skutečností:

Žalobce požádal dne 10. 8. 2005 o udělení mezinárodní ochrany. Uvedl, že má státní občanství Zimbabwské republiky, patří k etnické skupině Igbo a od roku 2001 je členem

politické strany ANPP a od roku 2003 se angažoval ve spolku Ogoni. Zimbabwe opustil v roce 1991 s matkou, když vycestoval do Nigérie za otcem. V Nigérii pak žil nepřetržitě až do 13. 7. 2005, kdy ze země vycestoval a na území České republiky vstoupil dne 8. 8. 2005 s pozměněným britským cestovním dokladem.

Žalobce uváděl, že byl v roce 2003 v Nigérii uvězněn na základě příslušnosti k opoziční straně ANPP, neboť byl nepravdivě obviněn z vraždy čelního představitele vládní strany PDP. Byl obviněn i z výtržnictví kvůli účasti při ozbrojených potyčkách u ropného vrtu. Z vězení uprchl a následně z Nigérie vycestoval. V případě návratu do Nigérie se obával, že bude znovu vězněn a případný návrat do Zimbabwe odmítal s tím, že tam nemá žádné sociální zázemí. Uvedl rovněž, že v případě vycestování do Zimbabwe by byl vrácen tamními úřady do Nigérie, neboť obě země jsou členy Britského společenství národů a Hospodářského společenství západní Afriky. Protože žalobce neměl žádný platný doklad totožnosti, bylo vycházeno z jeho čestného prohlášení ze dne 10. 8. 2005. Žalobce ke své činnosti dále uvedl, že v roce 2002 jeho strýc kandidoval za ANPP a žalobce agitoval v jeho prospěch. Dne 2. 1. 2003 došlo k závažnému incidentu. Skupina policistů vstoupila do domu, kde se konala schůze strany, zastřelila žalobcova bratra, strýci se podařilo z domu uniknout. Událostem byly přítomny dvě dívky, které přišly spolu s policisty a jedna z nich označila žalobce za vraha svého otce. Poté byl odveden na policejní stanici, kde mu byla odebrána zbraň a zimbabwský pas. Žalobce byl umístěn ve věznici Port Harcourt Prison po dobu vyšetřování vraždy, ve věznici byl vystaven krutému zacházení a bití, jehož následky jsou dodnes na jeho těle patrné. Žalobce byl odsouzen za držení zbraně, konspiraci a zabití k trestu odnětí svobody na 21 let a umístěn ve věznici Kirikiri Prison. Dne 11. 7. 2005 zaregistroval podle křiku probíhající demonstraci za osvobození vězňů, která se konala před budovou věznice. Došlo k chaosu, při kterém se podařilo řadě vězňů, včetně žalobce, uprchnout. Bezprostředně po útěku opustil město, ukryl se v buši, kde náhodně potkal neznámého muže, který jej vzal domů a odkázal na Číňana, kterého žalobce znal, neboť vykupoval u jeho otce strýce na farmě plody na výrobu oleje. Ten mu slíbil, že jej za 6000 euro dostane ze země. Nigérii opustil dne 13. 7. 2005. Při dalším pohovoru žalobce blíže objasnil svou činnost ve skupině Ogoni. Uvedl, že byla organizována na etnickém základě a byla v opozici vůči vládě, neboť její členové se domnívají, že jsou kráceni na zisku z vytěžených nerostných surovin. Žalobci bylo při tomto pohovoru sděleno, že dne 18. 11. 2004 požádal o azyl v Irsku. Žalobce uvedl, že v Irsku nikdy nebyl a že se musí jednat o jinou osobu, neboť v roce 2004 byl v nigerijské věznici. V následném pohovoru ze dne 28. 5. 2007 žalobce potvrdil, že v Irsku uvedeného dne požádal o azyl a na radu převaděče vystupoval pod jinou identitou. Důvody žádosti o azyl si již nepamatoval. Údaje byly nepravdivé. Žalobce odkázal na své dřívější výpovědi a za jedinou nepravdivou výpověď označil vymezení období, kdy Nigérii opustil, neboť tím nebyl rok 2005, ale 2004.

Z lékařské zprávy ze dne 6. 2. 2007, jež je založena ve správním spise, vyplývá, že žalobce byl v minulosti zřejmě napaden v rámci válečných událostí a utrpěl řadu popálenin na pažích, trupu a hlavně hrudníku. Jde zřejmě o následky týrání. Podle lékařské zprávy z psychologického vyšetření ze dne 20. 2. 2007 žalobce trpí posttraumatickou stresovou poruchou, která se projevuje depresemi, převážně v zimním období. Ze správního spisu

soud dále zjistil, že ze sdělení komisaře Úřadu pro žádosti uprchlíků Irsko vyplynulo, že žalobce dne 18. 11. 2004 požádal v Irsku o azyl pod jménem O. M. I., občan Nigérie, narozený x. x. x. V žádosti uvedl obavy ze stíhání v souvislosti s činností kultu v Nigérii. Jeho žádosti nebylo vyhověno a deportaci se vyhnul.

V napadeném rozhodnutí žalovaný uvedl, že žalobce není osobou bez státní příslušnosti, proto jeho žádost nemohla být posouzena ke státu jeho posledního trvalého bydliště. Protože žalobce opustil Zimbabwskou republiku ve velmi útlém věku, neměl v Zimbabwe, jehož je občanem, nikdy žádné potíže, které by opodstatňovaly udělení azylu. Žalovaný vyhodnotil tvrzení žalobce ve vztahu k pronásledování v Nigérii jako nevěrohodná a z těchto důvodů neshledal důvodnost žalobcovy obavy z vydání do Nigérie. Žalovaný nepřisoudil důkazní hodnotu zprávám z lékařských vyšetření, které nikterak nedokládají, že byl v zemi, jejímž je státním občanem, pronásledován pro činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod a z jejich obsahu též nemohl vyvodit, že by žalobce mohl v Zimbabwe pociťovat odůvodněný strach z pronásledování z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu.

Při posouzení otázky, zda žalobce splňuje důvody pro udělení doplňkové ochrany, vyhodnotil žalovaný výpověď žalobce jako nevěrohodnou. Konečná verze jeho azylového příběhu postrádá logickou vazbu na klíčové údaje, jimiž svou žádost o udělení mezinárodní ochrany zdůvodňuje. Poukázal na nepravdivou výpověď žalobce ohledně jeho žádosti o azyl v Irsku a uvedl, že i kdyby se události odehrály vždy s ročním předstihem, nelze jeho informace přijmout jako věrohodné, neboť obsahují řadu dalších nesrovnalostí a rozporů. Podstatná část žalobcova azylového příběhu, zejména okolnosti jeho údajného zadržení a věznění postrádají potřebnou logickou konzistenci a je rovněž zjevné, že významné body výpovědi byly účelově měněny. Kupříkladu dne 18. 1. 2005 uvedl, že byl zadržen v souvislosti s aktivitami v hnutí Ogoni poblíž ropného vrtu, a protože byl ozbrojen, obvinili ho rovněž z vraždy. V dalších výpovědích uváděl, že k jeho zadržení a následnému obvinění došlo v domě jeho strýce, kde se konala schůze strany ANPP. Podle žalobcem opraveného časového vymezení se jeho útěk z věznice odehrál dne 11. 7. 2004. Tak jak byl žalobcem popsán jeho útěk, jednalo by se o incident, který by nigerijské orgány nemohly tajit širší veřejnosti. Žalobce sám tvrdil, že o hromadném útěku informovaly ještě týž den sdělovací prostředky. Informace MZV ČR Nigérie č. j. 141347/2004-LP ze dne 30. 11. 2004 uvádí, „že v poslední době nedošlo (v Nigérii) k útěku vězňů. Nelze předpokládat, že by údajný incident masového útěku vězňů unikl pozornosti zastupitelského úřadu. Žalobce při pohovorech ze dne 30. 1. 2007 a 19. 4. 2007 vylíčil okolnosti vycestování z Nigérie se svým čínským společníkem odlišně. Žalovaný vyhodnotil jeho výpověď jako nevěrohodnou a v případě posouzení doplňkové ochrany tak nepřisoudil hodnotu ani informacím doloženým zástupkyní žalobce.

Při jednání provedl soud důkaz žalobcem předloženými doklady, jednalo se o úmrtní list žalobcova otce M. G. M. a žalobcův rodný list. Těmito doklady žalobce potvrzoval své nigerijské státní občanství. Obě listiny byly vyhotoveny na základě čestného prohlášení příbuzného žalobce a na základě tohoto prohlášení byl učiněn nový zápis do matriky v Nigérii.

O věci samé Městský soud v Praze uvážil následovně.

Žalovaný posuzoval důvody pro udělení azylu i doplňkové ochrany s ohledem na to, že žalobce je státním příslušníkem Zimbabwské republiky. Žalobce v průběhu soudního řízení doložil další doklady týkající se jeho osoby, úmrtní list otce a svůj rodný list. Jedná se sice o doklady, které byly vyhotoveny na základě čestného prohlášení jeho strýce dodatečně, avšak dokládají skutečnosti tvrzené již v řízení správním. Není pravdou, že by žalobce nehovořil o tom, že jeho otec byl nigerijského původu a že v Nigérii žil od svých tří let. Podle soudu měl být žalobcův příběh vyhodnocen i ve vztahu k Nigérii právě s ohledem na to, že žalobce dokládá skutečnost, že je občanem Nigérie.

Žalovaným nebylo dostatečně podloženo, že výpověď žalobce je nevěrohodná. Je sice pravdou, že skutečnosti, které původně žalobce uváděl, se díky proběhlému azylovému řízení v Irsku posunuly o jeden rok zpět, věznění žalobce v inkriminovanou dobu se však žalovanému vyvrátit nepodařilo, rovněž tak skutečnost, že z vězení mohl utéct. Z lékařských zpráv je zřejmé, že žalobce má zranění, která mohla být způsobena mučením. Žalovaný vyšel ze zprávy MZV ČR Nigérie č. j. 141347/2004-LP ze dne 30. 11. 2004, v níž je pouze obecně uvedeno, že v poslední době nedošlo k útěku vězňů, není však upřesněno, co je míněno „poslední dobou“. Pokud žalobce zatajil svou žádost o mezinárodní ochranu v Irsku z jiných důvodů a pod jinou identitou, lze dát žalovanému za pravdu, že přistupoval k tvrzením žalobce s nedůvěrou. Pokud se objevily určité nesrovnalosti v popisu důvodů zatčení nebo cesty z Nigérie po útěku z věznice, lze žalovanému přisvědčit, že žalobcovo tvrzení není věrohodné. Za této situace měl žalovaný přihlížet k doloženým faktům, tj. k lékařské zprávě, z níž vyplývá, že žalobce nese na těle stopy fyzického násilí i psychologickému posudku, z něhož rovněž vyplynulo, že trpí posttraumatickou poruchou. Tyto skutečnosti měl poté vyhodnotit spolu s žalobcovým tvrzením. Soud odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Azs 195/2006 - 149 ze dne 29. 6. 2007 a uzavřel, že se žalovanému nepodařilo dostupnými důkazy rozptýlit pochybnosti o tom, že u žalobce nejsou dány důvody pro udělení mezinárodní ochrany.

Městský soud v Praze z uvedených důvodů rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Stěžovatelem podávané důvody kasační stížnosti lze podřadit pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

Stěžovatel uvedl, že Městský soud v Praze nerespektoval ust. § 75 odst. 1 s. ř. s., neboť žalobce v průběhu správního řízení opakovaně tvrdil, že je státním příslušníkem Zimbabwe, a proto byl posuzován k zemi původu v souladu s ust. § 2 odst. 8 zákona o azylu.

Dále podle mínění stěžovatele soud porušil § 77 odst. 2 s. ř. s., neboť provedl nový důkaz, i když se jednalo o procesní novum. Soud nezohlednil skutečnost, že úmrtní list

otce žalobce i rodný list žalobce byly vydány toliko na základě prohlášení strýce žalobce a byly předloženy až při ústním jednání.

Soud nezohlednil názory žalovaného a rozsudek vyhlásil bez přerušení jednání, a to přestože došlo k předložení nových důkazů ze strany žalobce a soud se musel vypořádat s argumenty obou stran.

Stěžovatel vyzdvihl, že v průběhu správního řízení zjistil, že žalobce požádal o udělení mezinárodní ochrany v Irsku pod jiným jménem, uvedl jinou státní příslušnost (Nigérie) a sdělil naprosto jiný azylový příběh. Z tohoto faktu ale soud nevyvodil žádný závěr, což stěžovatel považuje za nepřípustné opominutí kardinálního důkazu.

Stěžovatel nesouhlasí se závěry soudu ohledně věrohodnosti žalobce a odkazuje na judikaturu zdejšího soudu, jenž popisuje věrohodnou výpověď žadatele jako nutný předpoklad k projednání žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

Stejně tak upozorňuje na skutečnost, že jak při posuzování § 12 zákona o azylu, tak i v odůvodnění neudělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu, se stěžovatel též zabýval posouzením příběhu žalobce ve vztahu k Nigérii. Při hodnocení možnosti udělení humanitárního azylu se stěžovatel zabýval rovněž lékařskými zprávami předloženými žalobcem.

Zpochybnění zprávy MZV ČR Nigérie, č. j. 141347/2004-LP ze dne 30. 11. 2004 ze strany soudu postrádá jakýkoliv podklad, neboť z této zprávy je zřejmé, že poslední dobou je míněna rozhodná doba, tj. časové rozmezí, v němž se údajně měla stát událost útěku z vězení, o níž žalobce vypovídal před správním orgánem.

Stěžovatel uzavřel, že závěry soudu vykazují znaky výrazného subjektivismu, soud opřel své rozhodovací důvody o vady skutkových zjištění, v důsledku čehož je napadený rozsudek nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů.

Stěžovatel proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti poukázal na skutečnost, že ve správním řízení uváděl, že jeho otec byl státním občanem Nigérie. Úmrtní list otce a svůj rodný list zaslal soudu dne 27. 3. 2009, ihned poté, co je z Nigérie obdržel. Nešlo tedy o nový důkaz předložený až během ústního jednání. I přesto, že oba dokumenty byly vydány až v době, kdy žalobce pobýval v České republice, nelze je pouze na základě této skutečnosti prohlásit za účelové. Během řízení o udělení mezinárodní ochrany žalobce nenapadlo, že by stěžovatel mohl posuzovat jeho problémy ve vztahu k Zimbabwe a tudíž se nepokoušel obstarat si doklady z Nigérie. Skutečnosti, že žalobce neuvedl okolnosti své žádosti o udělení mezinárodní ochrany v Irsku a že se pokusil v průběhu azylového řízení překročit nelegálně hranice České republiky do Rakouska, nelze považovat za skutečnosti zpochybňující věrohodnost žalobce.

Po shledání přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud musel zabývat otázkou, zda stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a je tedy přijatelná ve smyslu § 104a s. ř. s. Nejvyšší správní soud se vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu podrobně věnoval např. ve svých usneseních ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 1 Azs 13/2006, (publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS), kde dospěl k závěru, že o přijatelnou kasační stížnost se prakticky může jednat mimo jiné tehdy, pokud se dotýká právních otázek, které dosud nebyly řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu. Tak tomu bylo i v daném případě, neboť část stěžovatelem uplatněného důvodu kasační stížnosti (irelevance poukazu žalobce na dvojí občanství učiněného až v žalobním řízení) nebyla dosud řešena judikaturou Nejvyššího správního soudu.

Nejvyšší správní soud předně uvádí, že na pouhém nesouhlasu s právním názorem Městského soudu v Praze vyjádřeným v odůvodnění rozsudku již principiálně nemůže být založeno tvrzení o nepřezkoumatelnosti tohoto rozhodnutí jako celku.

Má-li jakékoli rozhodnutí soudu projít testem přezkoumatelnosti, je třeba, aby se jednalo o rozhodnutí v prvé řadě srozumitelné, které je zároveň opřeno o dostatek důvodů. Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů rozhodnutí však musí být založena na nedostatku důvodů skutkových, nikoliv na dílčích nedostatcích odůvodnění. Musí se přitom jednat o vady skutkových zjištění, o něž soud opírá své rozhodovací důvody. Takovými vadami mohou být mimo jiné případy, kdy soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem, anebo případy, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy byly v řízení provedeny.

Z odůvodnění rozsudku Městského soudu v Praze je jednoznačně patrné, že se soud žalobními námitkami žalobce zabýval, a je zároveň zřejmé, z jakých důvodů dospěl k závěrům o důvodnosti jeho žaloby. Napadený rozsudek tedy nelze považovat za nepřezkoumatelný, ať už důvodu nedostatečného odůvodnění či jeho nesrozumitelnosti. Námitku směřující do nepřezkoumatelnosti rozsudku Městského soudu v Praze proto Nejvyšší správní soud odmítl jako nedůvodnou.

Nejvyšší správní soud úvodem předesílá, že k otázce důkazního břemene a především k povinnosti tvrzení ze strany žadatele o udělení mezinárodní ochrany v obecné rovině se kasační soud ve své judikatuře již dříve opakovaně vyjádřil a zvláště podrobnou argumentací na toto téma opatřil tento soud odůvodnění rozsudku ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publikovaného ve Sbírce NSS pod č. 1749/2009, v němž poukázal na skutečnost, že úprava důkazního břemene v zákoně o azylu je velmi skoupá a že je proto nutno dopadající ustanovení zákona o azylu (§ 49a tohoto právního předpisu) vykládat eurokonformně v souladu s kvalifikační směrnicí Rady 2004/83/ES o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany.

Zde je třeba konstatovat (jak ostatně Nejvyšší správní soud také již judikoval v předcházejících případech), že zvláštností řízení ve věcech mezinárodní ochrany je mj. i skutečnost, že důkazní břemeno představuje v první fázi řízení zejména povinnost tvrzení, která dopadá výhradně na žadatele o udělení mezinárodní ochrany (žadatel v této fázi nese důkazní břemeno v podobě břemene tvrzení, s nímž do řízení vstupuje). Toto tvrzení má pro tento typ řízení zásadní význam, neboť žadatel o udělení mezinárodní ochrany se nezřídka nachází v situaci důkazní nouze (kdy z pochopitelných důvodů s ohledem na specifičnost tohoto řízení není schopen předložit správnímu orgánu dokumentární či jiné hodnověrné důkazy) a právě proto utváří rámec zjišťování skutkového stavu především svým tvrzením. Z tohoto důvodu také hraje v této fázi řízení, tj. na jeho začátku, klíčovou roli pohovor s žadatelem. V průběhu pohovoru samotného a v dalších fázích řízení je již povinnost osvětlit všechna relevantní fakta rozložena mezi něj a správní orgán, který je pak povinen zjištěná fakta a získané podklady objektivně vyhodnotit, a učinit jim odpovídající závěr.

V daném případě je podstatnou okolností pro posouzení věci otázka dopadu státního občanství žalobce. Co se tedy týče občanství žalobce v předmětné věci, vycházel stěžovatel z několikerého prohlášení žalobce, že má toliko státní občanství Zimbabwe, cestovní pas státu Zimbabwe mu byl zabaven na území Nigérie. Žalobce skutečnost, že je pouze státním občanem Zimbabwe, nikdy nezpochybnil, naopak z ní pevně vycházel, kdy např. na dotaz při pohovoru ze dne 28. 5. 2007 jaká je jeho státní příslušnost, když v Irsku v minulosti žádal o udělení mezinárodní ochrany jako státní příslušník Nigérie, uvedl, že jeho státní příslušnost je Zimbabwe, otec byl občanem Nigérie a maminka občankou Zimbabwe. Nigerijské občanství žalobce ve správním řízení nikdy netvrdil a ani nikterak nedoložil, že by jeden z jeho rodičů byl nigerijským státním občanem. Nigerijské státní orgány se podle pohovorů se žalobcem k němu též chovaly jako k občanovi Zimbabwe a žalobce v řízení vysvětloval, proč je pro něj obtížný návrat do země, jejíž má občanství – do Zimbabwské republiky.

Podle ustanovení § 2 odst. 7 zákona o azylu za „pronásledování se pro účely tohoto zákona považuje závažné porušení lidských práv, *jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna státními orgány, stranami nebo organizacemi ovládajícími stát nebo podstatnou část jeho území* ve státě, jehož je cizinec státním občanem**,** *nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství. Za pronásledování se považuje i jednání soukromých osob podle věty první, pokud lze prokázat, že stát, strany nebo organizace, včetně mezinárodních organizací, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území nejsou schopny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním*“. Již z dikce tohoto uvozujícího ustanovení zákona o azylu, v němž jsou vymezeny základní pojmy, s nimiž zákon dále pracuje, je zcela zřejmá konstrukce, na níž je zákon o azylu postaven. Institut územního azylu, jako subsidiární ochrany, reaguje na situaci, jež neznamená z hlediska mezinárodního práva veřejného nic jiného, než situaci, v níž osoba nepožívá ochrany, a to ovšem ze strany svého domovského či rezidenčního státu.

Otázkou případného bipolitismu vzhledem k tvrzenému odlišnému státnímu občanství jeho otce se stěžovatel nezabýval, neboť žalobce v žádné fázi řízení před stěžovatelem nigerijským občanstvím neargumentoval (k povinnosti tvrzení viz výše). Nejvyšší správní soud konstatoval např. již v rozsudku ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, *„ jistá procesní aktivita je ... požadována i po žalovaném, který by měl v průběhu pohovoru vhodně kladenými otázkami zjistit, zda-li žadatelem tvrzené skutečnosti jsou relevantní pro udělení azylu či doplňkové ochrany a tvrzení žadatele podle toho klasifikovat"*. To však nic nemění na tom, že břemeno tvrzení ohledně důvodů mezinárodní ochrany a tudíž i tvrzení o státním občanství leží na straně stěžovatele (viz rovněž rozsudek NSS z 31. 10. 2008, sp. zn. 5 Azs 50/2008).

Správní orgán nebyl v řízení o udělení mezinárodní ochrany povinen obstarávat si (a to ani s ohledem na zásadu součinnosti správního orgánu při opatřování podkladů pro rozhodnutí zakotvenou v § 6 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů) pro účely posouzení žádosti stěžovatele skutkové podklady vedoucí k určení jeho případného občanství státu Nigérie.

Pokud se tedy jednalo o námitku žalobce týkající se nově (až v žalobě) uváděných okolností, konkrétně jeho nigerijského státního občanství, které stěžovatel netvrdil v předcházejícím řízení, Nejvyšší správní soud opětovně zdůrazňuje, že v řízení o udělení mezinárodní ochrany je základním a často jediným důkazním prostředkem, který žadatel o udělení mezinárodní ochrany může žalovanému předložit, jeho vlastní výpověď o okolnostech, které vedly k odchodu ze země původu. Nejvyšší správní soud v dané souvislosti poukazuje na ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s., dle kterého je krajský soud v řízení o žalobě vázán skutkovým a právním stavem platným ke dni vydání napadeného správního rozhodnutí. Žalobce se proto nemůže až v řízení před krajským soudem domáhat posouzení nových skutečností (zde tvrzení státního občanství), pokud je při dokazování nesdělil žalovanému a ten neměl možnost je ve svém rozhodnutí vyhodnotit (k tomu srovnej rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 10. 2003, č. j. 3 Azs 23/2003 - 61, publikované na www.nssoud.cz).

Postavil-li tedy Městský soud v Praze svůj první dílčí závěr na tom, že žalobcův příběh měl být vyhodnocen i ve vztahu k Nigérii právě s ohledem na to, že žalobce dokládá skutečnost, že je občanem Nigérie (předneseným tvrzením i listinnými důkazy v řízení o žalobě), Nejvyšší správní soud v tomto směru akceptuje námitky stěžovatele a uvádí, že stěžovatel touto informací v řízení o azylu nedisponoval, a proto k ní nemohl přihlédnout ani Městský soud v Praze. Tento postup soudu překročil rámec kogentního ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s. a představuje nezákonnost, resp. vadu řízení před soudem.

Nejvyšší správní soud souhlasí i s další námitkou stěžovatele, že se v řízení neopomenul zabývat činností žalobce v Nigérii, a to v návaznosti na možnost jeho zadržení v zemi, jíž je státním příslušníkem – v Zimbabwské republice, v případě jeho vrácení do Nigerie, kde by mohl být za svou činnost na území Nigerie perzekuován.

Stěžovatel nejdříve vyloučil uvedený důvod pro udělení mezinárodní ochrany jako azylově relevantní, a poté jej zhodnotil z hlediska úpravy doplňkové ochrany v zákoně o azylu. Stěžovatel však dospěl k závěru, že tyto obavy žalobce jsou nedůvodné a svou úvahu opřel o vyhodnocení výpovědí žalobce jako nevěrohodných.

Podle mínění Městského soudu nebylo dostatečně podloženo, že výpověď žalobce je nevěrohodná. Městský soud uvedl, že je sice pravdou, že skutečnosti, které původně žalobce uváděl, se díky proběhlému azylovému řízení v Irsku posunuly o jeden rok zpět, věznění žalobce v inkriminovanou dobu se však žalovanému vyvrátil nepodařilo, rovněž tak skutečnost, že z vězení mohl utéci.

V rozsudku Městského soudu v Praze je tak v tomto směru zpochybněna míra a dostatečnost odůvodnění stěžovatele. Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatel se naopak zdůvodněním nevěrohodnosti výpovědi žalobce zabýval velmi pečlivě, a to na straně 6 až 8 svého rozhodnutí. Stěžovatel na základě souvisejícího sledu faktických okolností a na základě logických a přesvědčivých úvah dovodil, že konkrétní okolnosti případu skutečně svědčí o nevěrohodnosti příběhu, uváděná tvrzení za daných skutkových okolností stěžovatele nepřesvědčila a byla vyhodnocena jako účelově použitá.

Požadavek na to, aby tvrzení žalobce ve vztahu ke zjištěním provedeným stěžovatelem a důkazům opatřeným stěžovatelem i žalobcem samotným byla důvěryhodná, přitom nepřekračuje míru tíhy důkazního břemene, jak byla ve vztahu k řízení o udělení mezinárodní ochrany určena zejména v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 6 Azs 235/2004 (publ. na www.nssoud.cz): „*Není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují*“. Pohledem této právní věty tak nedůvěryhodnost žalobce plyne z toho, že nesplnil svůj základní úkol v dokazování, tedy poskytnout důvěryhodnou výpověď. Z důvodů správně vystižených stěžovatelem, nelze než konstatovat, že postupně se měnící výpověď žalobce byla nedůvěryhodná zejména proto, že žalobce s postupem času ve vztahu ke zjištění stěžovatele výrazně pozměňoval svá tvrzení, tak aby jím popisovaná situace v Nigérii založila důvodnost obav z pronásledování, když časový sled událostí přizpůsoboval stavu zjištění stěžovatele (zásadní charakter měl důkaz o jeho neúspěšné azylové proceduře v Irsku). Tímto pozměňováním však znedůvěryhodnil svou výpověď a jednotlivé další nesrovnalosti týkající se mimo jiné popisu důvodů jeho zatčení nebo útěku z Nigérie ve vícero verzích tuto nedůvěryhodnost ještě zvýšily. Těmto důvodům zakládajícím nedůvěryhodnost tvrzení stěžovatele ostatně v posledku přitakal i Městský soud v Praze. Nejvyšší správní soud taktéž souhlasí se stěžovatelem v tom, že zpráva MZV ČR Nigérie č. j. 141347/2004-LP ze dne 30. 11. 2004 týkající se nezaznamenaných útěků z věznic se vztahuje právě k období, ke kterému žalobce tvrdil svůj útěk z vězení, o kterém měla nadto informovat i média a spadá tak do série důkazů vyvracejících či zpochybňujících jeho tvrzení, v tomto případě stěžovatelem vylíčený útěk z vězení a tím i skutečnosti, zda byl kdy vězněn.

Nejvyšší správní soud dále doplňuje, že nevěrohodnost skutkového příběhu žalobce má relevanci pouze ve vztahu k otázce udělení azylu a doplňkové ochrany, ne však k otázce humanitárního azylu, jak správně rozlišil ve svém rozhodnutí stěžovatel. K otázce posouzení naplnění podmínek pro případné udělení azylu z humanitárních důvodů ve smyslu § 14 zákona o azylu lze uvést následující: touto otázkou se Nejvyšší správní soud zabýval jednotně a vnitřně bezrozporně v řadě svých předchozích rozsudků. Je možné odkázat např. na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 4 Azs 493/2004, který se věnuje otázce posouzení naplnění podmínek humanitárního azylu za skutkově obdobných okolností. V případě udělení tzv. humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu lze jej udělit pouze v případě hodného zvláštního zřetele, přičemž zákon nestanoví podmínky pro jeho udělení. Proto na něj není právní nárok. Stěžovatel řádně zjistil a posoudil situaci žalobce, zhodnotil jím předložené lékařské zprávy, a pokud sám z toho nedovodil důvody pro udělení humanitárního azylu, je takové rozhodnutí v jeho pravomoci.

Po zhodnocení důvodnosti námitek uplatněných v kasační stížnosti žalovaného a na základě úvah výše uvedených dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížností napadený rozsudek Městského soudu v Praze trpí vadami ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud uvedený rozsudek zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm je Městský soud v Praze v souladu s ust. § 110 odst. 3 s. ř. s. vázán právním názorem v tomto rozsudku vysloveným.

Městský soud v Praze novém rozhodnutí rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. dubna 2010

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu